

**— Z díla, na kterém
Hanka pracovala...**

Na začátku školního roku 1978 se v začátečním kurzu romštiny na Jazykové škole v Praze objevila drobná, pihovatá, kudrnatá holka a snesla se do první lavice. Ovšem pozor! Hanka Šebková se nikdy nedrala dopředu – možná tedy, že selhání své paměti zaplní ji „první lavicí“ mylně. Na druhé straně byla Hanka i při své nenápadnosti tak výrazná osobnost, že ji prostě vidím v první lavici.

Na její žákovské údobí si jako učitelka moc nevzpomínám, protože se velice rychle stávala ze studentky kolegyní. Už koncem prvního ročníku jsem ji a jejího tehdejšího spolužáka

| Z knihy H. Šebkové: *Bach the balvaj pheňa hin* |

Zbyňka Andrše – dnes rovněž známého romistu – vzala na Slovensko do „cikánské osady“. Lépe řečeno náš výborný kamarád Luboš Horváth z Tachova, vynikající hudebník a dlouholetý romský aktivista, nás všechny tři vzal do své rodné Šénavízy (Krásná Luka) u Torysy. Díky Lubošovi, díky nesmírné romské pohostinnosti, jsme se okamžitě cítili jako doma – a to nejen já, která jsem navazovala přátelství v „cikánských“ osadách už téměř čtvrt století, ale i Zbyněk a Hanka, kteří tu byli poprvé. Už tehdy naši hostitelé žasli, jak ta *rakli* (neromská holka) mluví romsky. V Hančině romském projevu se nevyjadřoval jen její obdivuhodný jazykový talent, ale i její vrozený takt a cit pro situaci – byť úplně nezvyklou – a úcta ke komunikačním partnerům, byť rovněž „jiným“, než s jakými se dosud byla zvyklá stýkat v Čechách nebo ve své druhé adoptované vlasti, Francii. (Později si možná „francouzská vlast“ vyměnila místo s „vlastí romskou“.) *Le Devlestar* (od Boha) se jí dostal dar *lačho lav* (dobrého slova).

| Z knihy H. Šebkové: *Bach the balvaj pheňa hin* |

Lačo lav trastuňi kapura phundravel

Dobré slovo otvírá i železná vrata

Od své první návštěvy v romské komunitě navštívila Hanka Šebková nesčíslné množství „cikánských osad“ na Slovensku: sama, se svou pozdější celoživotní přítelkyní Editou Žlnayovou (předčasně zesnulou v roce 1997), s kamarády lingvisty Petrem Wagnerem a Viktorem Elšíkem, s Kájou Kisfaludy. Sbírala pohádky, oblíbená neformalizovaná vyprávění o *mulech* (přízracích mrtvých), nadpřirozených bytostech a zázracích, životní příběhy *Sar čirła dživenas o Roma* (Jak dříve žili Romové), tradiční léčitelské metody, a podobně. Posledních deset, možná více let, se s Editou Žlnayovou a později Petrem a Viktorem soustředila na výzkum romských dialektů na Slovensku a na sběr jazykového materiálu. Z toho pak vznikla její skvělá Učebnice slovenské romštiny (Praha, Fortuna 1999). Úžasné množství materiálu k dialektům romštiny zůstalo nezpracováno.

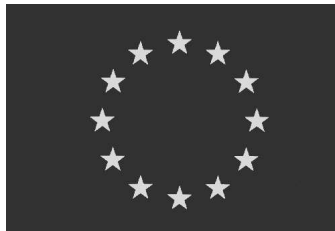
Do osady se Hanka Šebková chystala vzít naše společné studenty romistiky na filosofické fakultě Karlovy univerzity v Praze, kde učila od školního roku 2002/3. Jako výborná pedagožka, která si dovede sestavit systematický plán výuky, chtěla „osadám“ – jejich historii, tradiční kulturu, současné sociální situaci i komunikaci studentů s Romy v osadách – věnovat velkou část dvousemestrové přednášky „úvod do romistiky“. Otiskujeme její „desatero“, které začala bod po bodu se studenty prvního ročníku probírat.

Desatero doporučení pro návštěvníky romských osad (komunit).

1. Dříve než vyrazíme do romské osady, zamysleme se nad motivy, proč do ní chceme jet.
2. Obyvatelé romských osad (komunit) si plně zaslouží naši úctu a respekt – uvědomme si proč.
3. Vybavme se na cestu – nejedeme na dovolenou k moři.
4. Podle možností si opatříme nějaké kontakty, na koho se v osadě obrátit, za kým jít.
5. Respektujme místní zvyklosti a tradice – nejen romské, ale i ty, které udržují neromští obyvatelé, a chovejme se slušně. My z osady zase odjedeme, Romové tam budou žít dál.
6. Připomeňme si, že u Romů platí přísloví *Kas o Del andro kher andä, oles avri na čhivaava* – *Koho Bůh přivedl do domu, toho přece nevyhodím!* Nezneužívejme ho!
7. Kořalka – dobrý sluha, ale zlý pán.
8. Buďme neviditelní – dozvíme se víc.
9. Odpusťme si povrchní publicistiku – od toho je, bohužel, dost jiných.
10. Po návštěvě anebo již během ní zvažme, čím lze lidem v osadách přispět či jak pomoci.

Bohužel, návštěvu v osadě se studenty se už Hance nepodařilo uskutečnit. Ale věříme, že to, co stačila studentům romistiky za krátké dva roky předat ze svého vědění, ze své zkušenosti, ze své pokorné vnímavosti a vůbec z celé své bytosti, budou uskutečňovat oni za ni.

MH

Romano džaniben – jevend 2004
Sborník romistických studií

Vydává Společnost přátel časopisu Romano džaniben
Ondříčkova 33, 130 00 Praha 3
e-mail: dzaniben@email.cz (redakce, distribuce), www.dzaniben.cz
bankovní spojení: 161582339/0300

Šéfredaktorka: Milena Hübschmannová
Výkonné redaktorky: Lada Viková a Helena Sadílková
Technický redaktor: Peter Wagner
Grafická úprava: Juraj Horváth
Sazba: Petr Teichmann
Tisk: PBtisk, Příbram

Produkci zajišťuje nakladatelství G plus G, s.r.o.,
Plavecká 14, 128 00 Praha 2
tel: 222 588 001, e-mail: gplusg@gplusg.cz, www.gplusg.cz
Náklad: 700 ks
Doporučená cena: 140 Kč
Roční předplatné: 280 Kč (včetně poštovného a balného)

ISSN 1210-8545

Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Obsah zveřejněných polemických článků nemusí být totožný se stanoviskem redakce. Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím pošt Praha č.j. NP 1360/1994 ze dne 24.6.1994.

Tento dokument byl vytvořen za finančního přispění Evropského společenství. Názory zde prezentované vyjadřují postoje Romano džaniben, a proto nemohou být v žádném případě považovány za oficiální postoj Evropského společenství.

**Toto číslo vyšlo díky finanční podpoře Ministerstva kultury ČR
Projekt byl podpořen z prostředků Nadačního fondu obětem holocaustu.**